

[Morten Lange.]

hjælpe lidt på det. Derfor skal vi nu til at opfinde en række andre ordninger, for med en støtte til kornet er der en række andre ting, der under lige konkurrence ville være rentable, som ikke er det, og som vi derfor må lave pletvise ordninger for. Dette er blot et eksempel på en forvriddning, og man kan naturligvis finde en hel del flere, og det er der ikke noget mærkeligt i; langvarige støtteordninger giver ifølge deres karakter altid forvriddning, somme tider måske en forvriddning, man kan lide, men i hvert fald en forvriddning i forhold til en sædvanlig markedsbalance.

Til landbrugsministeren blot så meget: Mine bemærkninger om Krogstrupbetænkningen vil jeg da gerne fastholde. Jeg synes, der er fremlagt en masse interessant materiale, men konklusionerne, de politiske konklusioner for en fremtidig landbrugsstruktur, er yderligt beskedne. Jeg anfægter ikke materialet, det kan bruges på så mange måder, men konklusionerne er som sagt overordentlig beskedne. Stort anderledes tror jeg ikke det kan karakteriseres.

Jeg forstod på landbrugsministeren, at han ikke ville styre efter beslutninger, som eventuelt måtte komme frem med dette forslags gennemførelse. Det glæder mig naturligvis, at landbrugsministeren mener, at dette ikke svarer til en venstrepolitik, at dette ikke er noget, som en landbrugsminister for partiet venstre ville bryde sig om at administrere. Det er det heller ikke skrevet for. Men jeg håber, der kommer tider, hvor vi kan få en landbrugsminister i dette land, som vil styre efter den slags principper. Men det er rigtigt, at det er andre end dem, vi har nu, det skal da ikke være nogen hemmelighed. Jeg er ganske enig med hr. Niels Ravn: det er stik modsat af konservativ politik.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslaget til folketingsbestutnings overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at forslaget til folketingsbestutning henvises til et udvalg på 17 medlem-

mer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen.

(Lovforslaget (nr. 143) findes i tillæg A. sp. 2763, fremsættelsen i tidenden sp. 4085).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Karl Max Rasmussen: Undervisningsministeren anmoder i sin fremsættelsestale om en velvillig og hurtig behandling. Det første kan jeg på min gruppes vegne love. Hvad det sidste angår, synes jeg faktisk, at den højtærede undervisningsminister allerede har forlangt temmelig meget af os, hvad angår hurtighed. Lovforslaget blev fremsat i tirsdags og omdelt her i salen ca. en time efter, at mødet i salen var sluttet, hvorfor nogle af ordførerne først fik lovforslaget onsdag. Når man så tager i betragtning, at det med bemærkningerne omtrent er en hel roman, synes jeg nok, jeg kan sige, at der er forlangt hurtighed af os. Det synes, som om det skal være en tradition, at forslag fra undervisningsministeren skal være hasteforslag, som helst skal være færdige, før de er fremsat. Man må i den henseende faktisk være tingets forretningsorden taknemlig for, at der ikke skal gås i detaljer ved en førstebehandling. Jeg vil meget nødig høres i de 75 ændringer, som lovforslaget indeholder.

Når jeg har sagt det, vil jeg da også gerne sige, at jeg ved, at der ventes med megen utålmodighed ude omkring i landets skoler på denne lov. Allerede nu er det jo sådan, at vi er ca. en måned bagefter med planlægningen af det nye skoleår. Jeg håber, det alligevel kan lykkes at komme igennem, så lærere og børn kan få skemaerne, inden de skal begynde i august. Jeg skal gerne medvirke til både en velvillig og en så hurtig udvalgsbehandling, som en grundig og rimelig behandling af lovforslaget kan tilsige.

Foruden en lang række ændringer, der er en følge af love som f. eks. skoletilsynsloven, er der en del ændringer af helt principiel karakter. Men lad mig begynde med at

[Karl Max Rasmussen.]

nævne en paragraf, der ikke er ændret, og som jeg synes trænger så gevaldigt til en ansigtsløftning. Det er formålsparagraffen. I § 1, stk. 2, står der:

„Folkeskolens formål er at fremme og udvikle børnenes anlæg og evner,“

og det er helt i orden, men så kommer, synes jeg, røsten fra forrige århundrede —

„... at styrke deres karakter og give dem nyttige kundskaber“.

Giv mig ret i, at det lyder ikke særlig opløftende og inspirerende! Jeg synes, det måtte være muligt at finde på et eller andet, noget, som faktisk dækker det, vi gerne vil med børnene foruden at give dem nyttige kundskaber. Noget i retning af det, som ligger i elevrådstankerne, og om dette med et demokrati på skolen.

Lad mig i den forbindelse nævne en paragraf, som jeg savner i lovforslaget, og som netop kan have relation til formålet, en paragraf med noget om elevråd eller andre former for elevmedvirken. Jeg er helt enig med undervisningsministeren i, at man ikke direkte kan lovgive, man kan ikke påbyde, at der skal oprettes elevråd eller de og de former for elevmedvirken på skolerne; det er noget, alle er enige om må vokse frem, må vokse naturligt frem. Men jeg synes godt, det kunne have sin paragraf alligevel, hvor man henledte opmærksomheden på noget af det, man tilstræber i den henseende. For mig at se er det en væsentlig pædagogisk opgave for skolen og så derfor have sin paragraf i skoleloven og i særdeleshed da nu, hvor vi står umiddelbart foran en udvidelse af undervisningspligten. Jeg håber meget, at undervisningsministeren vil være lydhør for disse tanker under udvalgsarbejdet.

De principielle ændringer er, forekommer det mig, et resultat af en helt fantastisk udvikling inden for folkeskolen i løbet af bare ca. 9 år. Når vi tænker på afstanden mellem skolelovene tidligere: 1903, 1937, 1958 og så nu 1970 — og den nugældende skolelov startede jo faktisk først i 1961 —

må man sige, at udviklingen er løbet hastigt. Det er jo faktisk den udelte enhedsskole, der er på vej.

Jeg kan stort set tiltræde ændringerne. Nogle af dem ved jeg med sikkerhed vil blive modtaget med meget stor tilfredshed såvel af børn som af forældre. De imødekommer faktisk ønsker, der længe har været hos forældrene. Lad mig sige med det samme, at det også er godt, og jeg er vældigt tilfreds med, at der dog bliver levnet de kommunale myndigheder råderum inden for den vejledende timeplans rammer, ikke så stort, som det er i den nuværende, men dog noget. Og så vil jeg gerne fremhæve et par af ændringerne, som jeg er særlig tilfreds med, at tysk og matematik gøres obligatorisk for alle børn i 7. klasse. Det har ligesom virket noget diskriminerende, og der er adskillige forældre, der har henvendt sig til mig om dette spørgsmål, så derfor er jeg meget glad for, at dette forslag er kommet. Men må jeg i den forbindelse spørge: betyder det, at der i lovforslaget står, at man kan tilbyde eleverne i 7. klasse valgfrie fag, at der også kan ydes tilskud til disse fag som til andre, selv om de ligger uden for undervisningstiden? Jeg kunne i den forbindelse minde om svømningen i Esbjerg. At den sidste rest af det kirkelige tilsyn med skolen forsvinder, er jeg naturligvis også godt tilfreds med, og ligeledes med, at der bliver pligt til at oprette specialklasser for de på en eller anden måde hæmmede børn. Det er måske — forekommer det mig — en af de allervigtigste ændringer i lovforslaget, og jeg håber, at der virkelig vil komme resultat ud af det.

Med andre af forslagene er tilfredsheden lidt betinget. Jeg håber, at den kan blive ubetinget gennem udvalgsarbejdet. Det gælder forslaget om indførelse af obligatorisk seksualvejledning. Vi har ventet på det længe, men hvor længe skal vi endnu vente? Jeg efterlyste et initiativ, jeg tror, det var i maj 1968, på det område og fik til svar, at man ventede på undervisningsvejledningen. Det får vi at vide, at det gør man endnu;

[Karl Max Rasmussen.]

idet man ikke kan forvente, at undervisningen kan gå i gang med det samme, fordi man stadig savner undervisningsvejledningen. Jeg vil gerne spørge: hvornår kommer den? Der er faktisk efter min ringe mening noget helt paradoksalt i dette, at vi i de sidste år har givet pornoen fri, først den skriftlige, så billedpornoen, og i går havde vi en debat om svangerskabsafbrydelse, og samtidig får ca. halvdelen af landets børn ingen som helst vejledning i skolerne, fordi der ikke har været nogen lovgivning om det. Ja, end ikke på seminarierne har der været undervist i det. Det forekommer mig helt horribelt. Det måtte dog være noget af det første, man søgte at gennemføre.

Hvad angår deletimerne, som skulle opveje nedskæringen af timetallene i visse fag, finder jeg også, at tingene ligesom er vendt på hovedet i bemærkningerne. Der står, at hovedreglen må være, at det må

„bero på en vurdering i de enkelte tilfælde ... om deletimer skal indføres i fuldt omfang.“

Det må da være en misforståelse? For sikke en sovepude det kan blive. Skal hovedreglen ikke være den, at deletimer skal være reglen, som der i særlige tilfælde kan dispenseres fra?

Jeg vil medgive, at et større musisk indslag ...

Formanden: Nu er altså taletiden udløbet.

Karl Max Rasmussen: Jeg skal gøre mig færdig ... at et større indslag i skolen af musiske fag er påkrævet, men udvalget vil vende tilbage til det. Jeg er noget ked af, at det sker på bekostning af et andet fag, nemlig legemsøvelser.

Må jeg så slutte med at sige, at jeg håber på et positivt udvalgsarbejde og kan tilsige mit partis medvirken til lovforslagets gennemførelse.

Ellen Strange Petersen: På min gruppes vegne kan jeg give tilslutning til den arbejdstidsnedsættelse, der her er tale om, for både elever og lærere i folkeskolen. Det er dog ikke uden nogen betænkelighed, vi går med til 5 dages skoleuge hele året. På mange måder forekom den ordning, man havde i fjor med 5 dages uge i sommerhal-

året, os at være mere tilfredsstillende. Den imødekom vel de allerfleste hjemms fritidsbehov ved at give lørdagsfri i sommermånederne, og den gav skolerne en række ønskværdige arbejdsdage på lørdagene i vintermånederne. Men det fremgår af de meget fyldige bemærkninger til lovforslaget, at heller ikke denne ordning er ubetinget anbefalelsesværdig, idet den enten kræver forskellig skemalægning for de to perioder eller det såkaldte „rullende skema“, som afgjort er en besværlig ordning, både for hjemmene og for skolen. Så vi accepterer altså 5 dages ugen hele året.

Uden at betyde en revolution for folkeskolen indeholder lovforslaget en række ændringer, hvoraf jeg varmt kan anbefale nogle, mens jeg for andres vedkommende håber, at der kan blive tid til en grundig drøftelse i udvalget, selv om jeg ligesom den foregående taler ved, at tiden er knap, og at skolerne med utålmodighed venter på den nye lov, så man kan få lagt skemaer og få tilrettelagt arbejdet for det kommende skoleår.

Nedskæringen af timetallet til maksimalt 30 timer om ugen og 200 dage om året nødvendiggør, at nogle fag beskæres; således går det ifølge den foreslåede normaltimeplan i 3. til 5. skoleår ud over fagene historie, geografi og naturhistorie, som efter lovforslaget kun tilgodeses med 1 ugentlig time hver, og hovedfagene dansk og regning beskæres, men her kompenseres der i nogen grad ved, at der bliver større muligheder for deletimer, det vil sige, at klassen kan deles, hvis der er over 17 elever.

De musiske fag foreslås udvidet noget. Der er nok grund til at betænke, at normaltimeplanen ikke er et direktiv, men et tilbud, og at den lokale skolestyrelse har mulighed for inden for de givne rammer at foretage ændringer. Og jeg kan da forestille mig, at der vil være skolevæsenere, som måske hellere vil have 2 timer historie om ugen end en udvidelse til formning. Jeg håber, at de kommende skolenævn om ikke på anden måde så gennem forbindelsen til skolekommissionen vil være interesseret i at tale med om, hvordan undervisningsplanen skal lægges inden for de rammer, der er givet.

I min gruppe noterer vi med tilfredshed, at timetallene for kristendomskundskab ikke er berørt og ikke røres, før man har set

[Ellen Strange Petersen.]

resultatet af overvejelserne i kommissionen for kristendomsundervisning.

Vi bifalder, at seksualundervisning bliver obligatorisk. Jeg tror, at de allerfleste forældre gerne ser, at deres børn får seksualundervisning i skolerne. Det store spørgsmål er blot, hvordan denne undervisning gives, og her kunne jeg ønske, at forslaget om undervisningens indhold havde kunnet foreligge sammen med lovforslaget. Jeg håber, at det bliver muligt i udvalget i hvert fald i nogen udstrækning at orientere medlemmerne om, hvordan undervisningen er tænkt. Og så vil jeg anbefale, at det bliver muligt for den enkelte lærer at frabede sig undervisning i de fag, hvor seksualundervisningen er tænkt integreret. Jeg tror ikke, man opnår noget godt ved at tvinge en lærer til at undervise i noget, som han eller hun ikke ønsker at undervise i, og jeg tror, at en sådan fritagelsesordning kun vil blive af kortere varighed, indtil faget er indarbejdet i skolen og føles naturligt både af eleverne og læreren.

Mit parti er også særdeles tilfreds med, at man vil indføre det første fremmedsprog i 5. klasse. Vi så gerne, at det kom endnu tidligere og på en sådan måde, at de yngste skolebørn fik fremmedsproget ind gennem øret, men vi erkender, at det stiller større krav til lærerne, og at sådanne krav næppe foreløbig kan opfyldes.

Vi bifalder også, at andet fremmedsprog og fysik bliver obligatorisk i 7. klasse, så ingen elev afskæres fra muligheden for videregående skolegang. Og vi er særdeles tilfreds med, at skolen skal arbejde sig bort fra den hidtidige deling af drenge- og pige-fag. Vi anser det for nyttigt, at også drenge lærer husgerning og håndarbejde; der er utvivlsomt mange af begge køn, der vil ønske, at den ordning havde været indført i skolen for en menneskealder siden. Og jeg tror, det vil være lige så ønskværdigt, at piger lærer sløjd; det er slet ikke rart at være så hjælpeløs, at man ikke kan slå et søm i.

I min gruppe tilslutter vi os varmt, at skolerne foreslås holdt åbne om lørdagen til særlige aktiviteter, kor, orkester og lignende, og at læsestuer og biblioteker skal være tilgængelige. Vi lægger megen vægt på, at der bliver mulighed for fritidsaktiviteter

om lørdagen. Det er jo ikke alle forældre, der har lang weekend, og ikke mindst for enlige forsørgere betyder det noget, at skolerne er åbne.

Vi finder det også rigtigt, at forskellige kontaktmøder mellem forældre og lærere kan henlægges til lørdag formiddag, hvis vel at mærke forældrene ønsker det. Men jeg vil meget gerne understrege, at der bør skelnes nøje mellem på den ene side hjem-skole kontakt og hobbyprægede aktiviteter, der kan foregå om lørdagen, og på den anden side undervisning i fag, der nok ikke er obligatoriske, men som er påkrævede for videre skolegang. Jeg tænker her på latin og fransk for elever i 2. real, som ønsker at gå videre til gymnasiet. I normaltimeplanen har man ikke kunnet finde plads til disse fag på den almindelige ugeplan og foreslår fagene henlagt til lørdagen. Det vil jeg finde er en særdeles uheldig ordning. Her mener jeg at forældrene gennem skolenævnene bør have mulighed for, hvis de ønsker det, at få den frivillige undervisning lagt på andre af ugens dage, også selv om det betyder en forlænget skoledag i det enkelte skoleår. Ellers slår man jo fuldstændig den lange weekend i stykker for de familier, der har et barn på dette skoletrin.

Jeg har i de sidste måneder på opfordring talt ved en række møder om den nye skolestyrelseslov, og alle vegne er der stor interesse for, hvilken indflydelse og bemyndigelse skolenævnene får. Jeg vil da gerne her lige sige til hr. Karl Max Rasmussen, at i styrelsesloven har man jo den bestemmelse, han ønsker, om muligheden for elevråd. Men jeg vil altså gerne understrege, at på alle de møder, hvor jeg har været sammen med forældre og lærere fra en enkelt skole, har man ligesom savnet en redegørelse for de opgaver, der bliver for skolenævnene, og det er derfor med glæde, at jeg ser i bemærkningerne til det lovforslag, vi behandler her i dag, at det regnes for en naturlig opgave for skolenævnene at tage stilling til, hvordan lørdagene skal udnyttes på skolerne til aktiviteter af mere eller mindre fritidsbetonet eller social karakter. Jeg anser det for en væsentlig opgave, og jeg tror, at det vil styrke interessen også for de kommende skolenævnvalg, at man kender disse opgaver. Jeg håber som nævnt også, at skolenævnet vil

[Ellen Strange Petersen.]

have mulighed for at forhindre, at undervisning, der har betydning for elevernes videre skolegang, lægges på lørdage.

Der er meget mere at sige om dette lovforslag, men jeg håber som sagt, at vi kan få en grundig om end også hurtig og effektiv behandling af lovforslaget, og hermed tilsiger jeg mit partis støtte til det.

Anna Sejerøe-Olsen: De fleste forældre, der får børn i skole, undrer sig over, at det nu går helt anderledes til, end dengang de selv gik i skole. Det er et eksempel på, at skolen er levende, og at der stadig sker forandringer; ikke de store ryk, men mange ændringer, der gennem en årrække forandrer billedet. Sådan må det være, hvis skolen skal passe til det øvrige samfund, og det skal den naturligvis.

Det forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen, som vi har til første behandling, rummer en række ændringer, der, om de bliver til lov, vil få til følge, at børnenes skemaer kommer til at se anderledes ud til næste år, end de gør i år.

Den ændring, der vil mærkes mest af børn og forældre, er nedsættelsen af børnenes arbejdstid i forbindelse med 5 dages skoleugen. 5 dages ugen i skolen har jo nu været drøftet i flere år og også prøvet i sommerhalvåret, dog tror jeg ikke, der er nogen, der ønsker at vende tilbage til et „rullende skema“. Det har været klart, at skulle man have skemafrihed om lørdagen, måtte det gennemføres i forbindelse med en timereduktion, og vi er i venstre tilfreds med, at 5 dages ugen nu kan gennemføres, uden at skoleårets og skoledagens længde bliver berørt, og således at vi får 200 effektive skoledage.

Ja men får de så lært nok? vil de skeptiske spørge. Nu er der jo meget andet tidsfaktoren, der har betydning ved indlæringen, men det vil naturligvis mærkes, at der bliver færre timer. I den forbindelse er der imidlertid to forhold, jeg gerne vil fremhæve. Dansk og regning er de fag, der rammes hårdest. Her finder jeg, at det er et stort gode, at der gives øgede muligheder for at indføre deletimer i de 2 første skoleår, ligesom jeg synes, det er et godt tilbud med en deletime i dansk i 7. klasse og også i forbindelse med begynderundervisningen i

engelsk og tysk. Det andet forhold er, at historie, geografi og biologi nu fra 3. til 5. klasse, hvor det bliver 1 times fag, kan gives som en integreret orienteringsundervisning. Disse ting vil være med til at afbøde virkningen af nedgangen i timetallet.

Den udvidede adgang til anvendelse af deletimer, hvor der er over 17 børn i klassen, kan betragtes som en form for nedsættelse af klassekvotienten. Læreren kan arbejde med færre elever dér, hvor børnene har mest gavn af det. Samtidig med denne ændring får lærerne naturligvis også færre katedertimer. Det medfører, at der skal fastlægges en årlig norm for lærernes arbejdsforpligtelser såvel for undervisning som for arbejde herudover. Herved falder de såkaldte timereduktioner bort, og det vil interessere os i venstre meget at høre nærmere om lærernes arbejdsforpligtelser ud over den egentlige undervisning. Jeg har forstået, at der i lønningministeriets aftale med Danmarks Lærerforening i tjenestetidsudvalget er en bestemmelse om, at lærerne ud over det pligtige timetal gennemsnitlig har 250 timer til en række aktiviteter, herunder sociale opgaver i forbindelse med skolen og samarbejde mellem lærere og forældre.

Jeg tillægger samarbejdet mellem skolen og forældrekrædsen stor værdi. Er et sådant samarbejde etableret fra starten, er det langt lettere at klare problemerne, når de opstår, og for børnene betyder det meget i det daglige, at lærere og forældre forstår hinanden. Jeg er overbevist om, at der i dette forslag og i den styrelseslov, som træder i kraft den 1. april, er skabt baggrund for et langt mere vidtgående samarbejde mellem lærere og forældre og børn til gavn for børnene, end vi har kendt det tidligere. Det forestående valg til skolenævn kan få stor betydning i de kommende 4 år, men det kræver, at forældrene interesserer sig for det.

Jeg vil herudover gerne nævne en række enkeltheder i lovforslaget. Dreng- og pigestagsdelingen vil nu forsvinde. Valg af formen for den videre skolegang vil blive udsat til efter 7. klasse. Der vil blive givet udvidede muligheder for specialundervisning. Der vil blive 2 år mellem indførelsen af første og andet fremmedsprog, og man bryder med det princip, at et fag, der én gang er

[Anna Sejerøe-Olsen.]

indført, skal børnene fortsætte med til efter 7. klasse. Samtidig indføres seksualoplysning i alle skoler som fast led i undervisningen, og 5 dages ugen medfører ikke, at skolens døre er lukket for børnene om lørdagen. Alle disse enkeltheder finder vi i venstre er af værdi, og vi er tilfreds med, at de er kommet ind i lovforslaget.

Med den foreslåede ændring i § 24, stk. 1, med hensyn til ansættelse af småbørnslærere fjernes nok en af de sidste forskelle mellem skoler på landet og købstadskolerne. Også dette er vi tilfreds med.

Om læseplansudvalgets forslag til normaltimeplan vil jeg gerne komme med et par bemærkninger. Faget legemsøvelser er nu i hele skoleforløbet kommet ned på 2 timer. Hermed må bunden være nået. 2 ugentlige timers kropstræning må være det absolutte minimum i skolen, og det må endvidere inspirere til mange tilbud om idræt og gymnastik i fritiden.

Den store forskel i antallet af valgfri timer i 8., 9., 10. klasserne og i realafdelingen i forbindelse med de tendenser, der er i valget af skoleform, må også give anledning til overvejelser ad åre.

Ministeren siger i bemærkningerne til lovforslaget, at dets gennemførelse rejser en række skematekniske problemer. Jeg tror, det er meget mildt udtrykt. Mange skoleledere ved skoler med lokalemangel vil få vanskeligheder ved at lave et skema, som udnytter lovforslagets muligheder, og i den forbindelse rejser der sig en række spørgsmål: Skal valgmulighederne for de ældste elever være reelle, eller skal flertallet bestemme, hvad et mindretal kan vælge? Hvor sent på eftermiddagen må man undervise? Må man have deletimer i samme klasseværelse, f. eks. dansk i det ene hjørne og regning i det andet? Jeg ved, at der her og dér vil blive givet mulighed for at dispensere, men dispensationer fører ofte til et ringere tilbud, end loven giver mulighed for, og derfor ser jeg ikke gerne for mange dispensationer.

Det foreslås, at loven træder i kraft 1. august, men vi ved også, som de tidligere ordførere har sagt, at der er et stort forberedende arbejde for, at ændringerne kan blive fornuftigt gennemført. Derfor opfordrer

også jeg til et hurtigt udvalgsarbejde, og jeg kan tilsige mit partis medvirken hertil.

Meta Ditzel: Med dette lovforslag er opnået en god koordinering, som betyder løsning af flere vigtige spørgsmål inden for skolen.

Man har længe fra visse sider talt om det urimelige i, at skoleelever kan have længere arbejdstid end voksne mennesker ude i erhvervslivet. Da man nu mener, at man på grund af den tiltagende lørdagsfrihed i erhvervslivet bør indføre 5 dages skoleuge ikke alene i sommermånederne, er der altså lejlighed til at skære det årlige antal skoledage ned fra 240 til 200.

Jeg finder det udmærket, at man samtidig med indførelsen af den nødvendige normaltimeplan får en ny form for lærernes arbejdstid, der også kommer til at omfatte timer til forældresamarbejde, lærersamarbejde og socialt arbejde, der vedrører skolen. Det betyder, at der nu virkelig bliver mulighed for at udbygge det værdifulde samarbejde mellem skolen og hjemmene, forhåbentlig i nær tilknytning til de nye skolenævn, som vi må håbe at forældrene i stort tal slutter op om nu.

Hvad man særlig må lægge mærke til ved den nye normaltimeplan, er, at den skal betragtes som vejledende, således at den åbner mulighed for indflydelse fra de kommunale myndigheders side, både hvad angår de ugentlige timetal for klasserne og angivelsen af de enkelte fags timetal. Det er givet, at det også bliver de kommunale myndigheder, der fortsat skal fastlægge ferier og fridage.

I en tid, da man tilstræber størst muligt samarbejde mellem de nordiske lande, er det naturligt, at man søger at tilnærme planerne til de norske og svenske planer. Det giver sig bl. a. udtryk i, at man, for øvrigt i overensstemmelse med en henstilling fra den store kvindekommission, omtrent afskaffer den sidste rest af delingen i dreng- og pige-fag, så piger og drenge nu f. eks. får fælles håndarbejdstime i 4. klasse og mulighed for fælles timer i sløjd og håndarbejde i 5.-7. klasse. Et plus er det også, at husgerning bliver fælles fag i 7. klasse. Det betyder bl. a., at drenge og piger møder med samme forudsætninger, hvis de senere vælger det som valgfrit fag.

[Meta Ditzel.]

At man indfører fremmedsprog fra 5. klasse, finder jeg et skridt i den rigtige retning — jeg havde gerne set det allerede fra 3. eller 4. klasse — men det er sikkert pædagogisk rigtigt, at man først 2 år senere begynder på næste fremmedsprog, lige så vel som det efter de erfaringer, man hidtil har gjort, er rigtigt at gøre matematik og fremmedsprog nr. 2 obligatorisk i 7. klasse af hensyn til muligheden for videreuddannelse.

Der bliver i lovforslaget sagt, at de musiske fag styrkes, og det er for så vidt rigtigt, når det gælder 1.-6. skoleår, da både formning og musik får 2 timer ugentlig hver. Men af hensyn til muligheden for at vælge disse fag som valgfri fag senere, det vil altså sige fra 8. skoleår, er jeg noget betænkelig ved, at de glider helt ud af 7. klasse. I hvert fald må man håbe, at myndighederne finder udvej for at afsætte timer til korsang og orkesterøvelser også i det skoleår.

Jeg finder det beklageligt, at man stadig ikke kan finde mulighed for at få plads til en klassesstime, hvor klasselærer og elever kan drøfte ikke blot eventuelle elevrådspørgsmål, men også andre problemer, der opstår i klassen. Børnenes trivsel i skolen er i høj grad afhængig af det gode forhold, der skal være i det lille samfund, en klasse udgør. Det er klasselæreren, som har det største ansvar for elevernes trivsel, og derfor er det beklageligt, at klasselæreren stadig skal prøve på at finde tid til at tage sig særligt af børnenes problemer i de andre fags timer. For det kan jo nu engang ikke altid lade sig gøre uden for skoletiden.

Mange er betænkelige ved nedsættelse af timetallet i dansk. Naturligvis bøder deletimerne på en beskæring, men det vil måske nok være rimeligt at se på spørgsmålet, om det er rigtigt at koncentrere deletimerne i 1. og 2. klasse, om det skal foretrækkes for en større spredning. At der skal være mulighed for en deletime i dansk i 7. klasse, er jeg helt indforstået med lige så vel som deletimen i fremmedsprog i 6. klasse. Med hensyn til latin, der stadig indføres som valgfrit fag, vil jeg gerne spørge undervisningsministeren, om man ikke har til hensigt at tage problemet om latins placering i gymnasiet op til nærmere behandling. Det er vel et spørgsmål, om det mere er så nødvendigt at bruge så mange timer til dette fag såvel i

gymnasiet som i konsekvens heraf også i folkeskolen.

At det bliver muligt at oprette specialundervisningscentre og observationsskoler på amtskommunal basis kan vi i mit parti naturligvis kun være tilfreds med.

Seksualoplysning i skolen har været debatteret i mange år og har i tidens løb mødt megen modstand. Nu ser det ud til, at vi endelig er ved at være nået så langt, at vi fra en oversexet overgangsperiode efter en tid præget af en streng victoriansk indstilling nærmer os mere rolige tilstande, hvor også flere voksne, indbefattet flere forældre, kan tage mere roligt og naturligt på de problemer, så det bliver muligt med dette lovforslag at få seksualoplysning ind i skolen på linje med erhvervsorientering og familiekundskab, der tages op i tilknytning til andre fag. Jeg tror dog, det bliver nødvendigt endnu en tid at stille lærerne frit med hensyn til undervisningen. I hvert fald vil det være nødvendigt indtil videre at give eleverne en samlet orientering i 6. eller 7. klasse og i afgangsklassen, eventuelt bakket op af klasselæreren, selv om der nu heldigvis snart kommer en ny vejledning fra ministeriet. Det kan måske senere blive unødigt med en sådan samlet orientering, når der har været afholdt kurser for lærere og vi har fået hele arbejdet ind i en rolig gænge.

Hvad angår alkohollære, nævnes det ikke i det nye lovforslag, måske fordi det er blevet nødvendigt at behandle flere ikke-ufarlige stoffer i skolen. Vi må vel indrømme, at det er nødvendigt, at vi både må have alkohol, narkotika, cannabis og tobak med ind under sundhedslære.

Endelig må jeg, hvad 5 dages ugen angår, sige, at jeg finder det væsentligt, at man gør opmærksom på, at 5 dages ugen jo ikke betyder, at lørdagen glider helt ud af skolebilledet, men at i hvert fald de ældre elever må betragte den som en skemafri dag, der kan bruges til at arbejde med skoleopgaver. Jeg finder det også rimeligt, at skolen kan stå åben om lørdagen, navnlig for de børn, hvis forældre stadig væk har udearbejde, så der kan blive mulighed f. eks. for under fritidsloven at oprette interessegrupper.

I mit parti finder vi meget positivt i lovforslaget. Vi forstår også, at det gælder om at få en hurtig behandling i gang af hensyn til skolerne, og vi lover, at vi vil bidrage

[Meta Ditzel.]

til en sådan snarlig behandling med forhåbentlig positivt resultat.

Gunhild Due: SF kan tilsige velvillig behandling, idet vi understreger, at det jo kun er et skridt på vejen, og at vor velvilje er af lige så midlertidig karakter, som lovforslaget her er tænkt. Vi afventer stadig med spænding den egentlige revision af normaltimeplanen.

Allerede for to år siden var jeg i spørgetiden inde på den tanke, at skolerne burde være åbne om lørdagen, når vi fik 5 dages ugen, og jeg ser derfor med tilfredshed, at man regner med forskellige aktiviteter på skolerne om lørdagen, idet man dog lægger det ud til de enkelte skoler og skolenævnet at være de igangsættende. Jeg formoder, at også foreninger og grupper uden for skolen kan sætte aktiviteter i gang på skolen, når den ikke bruges til egentlig undervisning. Men det er givet, at skolenævnene her får en væsentlig opgave, som man så må håbe at de kan og vil løse. Jeg mener, vi må følge udviklingen på området med megen opmærksomhed i den tid, der nu går, til vi igen skal have normaltimeplanen op til revision. Specielt må vi være opmærksom på at påse, at kommunerne ikke bremser initiativer af nærighed, som vi jo har set det efter den nye fritidslov.

Jeg er også glad for, at hånd- og husgerning, når det endelig skal være — personlig tvivler jeg på, at det skal, men når det nu er der — bliver fælles for drenge og piger. Jeg forstår, at der er nogle særlige vanskeligheder med hensyn til sløjd og håndgerning i 5.-7. klasse. Jeg håber meget, at man i cirkulærerne vil sætte en kraftig streg under det, der står her i bemærkningerne om, at en gruppedeling af piger og drenge så vidt muligt undgås.

Jeg er også glad for, at der åbnes mulighed for ikke slavisk at skulle holde sig til 50 minutters lektioner. Det er noget, jeg ofte har mødt i diskussioner med lærere og elever ude omkring, at man har et ønske om, at man ligesom kan få lov til at fortsætte, når man er kommet godt i gang med et arbejde.

Men der er nu også nogle ting, som bekymrer mig i dette forslag, først og fremmest, at der lukkes for deletimer i 3. og 4. klasse. Jeg tror, der netop i disse klasser er

børn, der trænger til den ekstra omsorg, der kan ydes i en deletime, og jeg vil derfor meget gerne i udvalget høre lidt nærmere om, hvorfor man har koncentreret deletimerne i dansk og regning til 1. og 2. klasse.

Jeg er heller ikke helt tilfreds med, at man, når man nu skærer ned på så at sige alle andre fag, lader religionsundervisningen urørt. Jeg er godt klar over, at man henviser til den kommission, der sidder og arbejder med sagen, men i ventetiden kunne vi da i det mindste have slettet religionsundervisningen i 7. klasse, hvor der jo er en trængsel af fag, og hvor man ikke har fået plads til hverken formning eller musik. De fleste går alligevel til konfirmationsundervisning i 7. klasse, så ulykken ville vel egentlig ikke have været så forfærdelig stor.

I øvrigt mener jeg principielt, at religionsundervisningen bør integreres med de øvrige orienteringsfag, og at målsætningen med den må være af en sådan historisk og kulturelt oplysende art, at der ikke er grundlag for at fritage lærerne for at undervise i faget. Dermed undgår man jo de vanskeligheder, man ellers vil løbe ind i, når man skal integrere på dette punkt. Jeg synes altså, det er trist, at der i 7. klasse ikke bliver plads til formning og musik. Vi har jo også allerede fået en henvendelse om musikundervisningen og det problematiske ved at afbryde den allerede i 6. klasse og derefter gøre den valgfri. Vi kan jo ikke engang være sikre på, at der i alle skoler tilbydes frivillig kvalificeret undervisning, som 7. klasserne f. eks. kunne gå til i deres fritid på dette område. Og den undskyldning, man i bemærkningerne har brugt, om, at det måske ikke gør så meget med musikken, fordi drengene har vanskeligheder med deres stemmer netop i 7. klasse, gælder da slet ikke — den kan jeg ikke forstå at man kan få sig selv til at skrive — for musikundervisning i dag skulle jo rigtignok meget gerne være noget andet end bare at sidde og synge nogle sange.

Og så vil jeg meget gerne have helt klart svar på: hvornår bliver de nye vejledninger om seksualundervisningen sendt ud? Bliver der arrangeret kurser for lærere i sommer? Er man klar til at gå i gang fra august med undervisningen overalt, eller hvordan ligger det med det?

Endelig mener jeg nu også nok, at vi har

[Hunhild Due.]

lidt til gode med hensyn til demokratiseringen i skolen. Vi må vist lige se på i udvalget, om der er nogle paragraffer, vi bør ændre på.

Sigsgaard: Jeg må erklære mig enig med hr. Karl Max Rasmussen i, at den tid, der har været til rådighed til at forberede sig til debatten her i dag, har været meget ringe, og man kunne fristes til at bruge udtrykket lovjaskeri om den måde, som det hele er lagt op på. Jeg har forstået, at det er ministeren, der ønsker, vi skal have denne meget hurtige første behandling.

5 dages ugen, for at tage det først, har jeg ikke noget imod, tværtimod. Og jeg har slet ikke noget mod den timetalsnedsættelse, som den medfører; jeg tror bare, man skulle være gået endnu videre. Der bliver jo ganske mange dage med 6 undervisningstimer efter lovforslaget, og det er simpelt hen af det onde. Der kommer yderst sjældent noget godt ud af den 6. undervisningstime, det gælder både for elever og for lærere.

En bestemmelse om, at timetallet normalt ikke burde overstige 5 om dagen, ville være på sin plads. Så ved jeg godt, at man vil jamre over, at det i forvejen begrænsede timetal i dette eller hint fag nu skal sættes yderligere ned, og jeg forstår godt, at det er et problem, men det er det jo kun, så længe man opretholder alle de kunstige faggrænser, som vi trækkes med i dag. Den dag vil komme, da en gruppe pædagoger sammen arbejder med en større gruppe elever, hvor der ikke længere er nogen adskillelse mellem dansk, regning, formning, musik, historie og fysik, hvor man dels i store grupper, dels i smågrupper arbejder med emner fra elevernes interesseområde, og hvor alle de detaildiscipliner, som vi i dag kalder fag, indgår. Så langt kommer vi jo ikke med denne midlertidige lov, det ved jeg godt, men nogle forsigtige skridt kunne man nu godt have taget, synes jeg, f. eks. gennem en paragraf, der giver interesserede skoler lov til at eksperimentere med fagintegrering i højere grad; end det i dag er muligt, og f. eks. gennem i loven at erkende, at naturlære hører under orientering, og lade det indgå dér.

Men det hele er altså midlertidigt. Den egentlige revision kan først ventes om et par år, siger ministeren, og den er jo meget vig-

tig. Jeg mener, at der bør finde en offentlig debat sted i de interesserede kredse, før et endeligt og blæstemplet revisionsforslag udarbejdes. Jeg skal derfor opfordre ministeren til at lade udarbejde en undervisningsministeriets betænkning svarende til kulturministerens nr. 517 for hele det område, vi behandler her, en betænkning, der helst inden jul kan fremlægges for folketingsret og offentligheden, så vi kan få en bred debat, inden beslutningerne tages. Jeg håber, ministeren vil gøre bemærkninger til denne henstilling her i dag.

Ud fra lovforslaget er der ikke mulighed for andet end fortsat at inddele efter alder i de traditionelle klasser. Det havde været godt med en ventil her, der gav mulighed for inddeling i et vist omfang efter udviklingstrin og interesser. I det hele taget er store reformer nok ikke mulige i loven her, men nogle ventiler kunne godt åbnes, og der kunne indbygges nogle flere ventiler; end der er i det ret stramme lovforslag, der ligger.

Som det er nu, er der i høj grad brug for deletimer. Ministeren har fået et brev, og folketingsmedlemmerne har fået kopi af det, om disse deletimer fra Landsforeningen af Læsepædagoger. Jeg tror, at ministeren og folketingsudvalget skal studere det brev grundigt. Foreningen finder, at lovforslaget går for meget ud over deletimerne i dansk, og jeg tror, at den har ret.

I øvrigt har den hidtidige store mængde dansktimer jo tit været lidt af et åndehul for elever og lærere i en i øvrigt alt for effektivitetspræget skole — jeg sagde ikke effektiv skole, men effektivitetspræget. Nedskæringen af disse dansktimers antal vil nok mange steder betyde en ringere trivsel i skolen.

Et stort problem er vurderingen af eleverne og placeringen af dem i skolen, f. eks. optagelsen i realafdelingen. Ministeren taler i fremsættelsen og i bemærkningerne til lovforslaget meget om de sidste 10 års erfaringer. Er der noget, vi er blevet klar over i de sidste 10 år, så er det, at grundlaget for at dele og vurdere eleverne er uhyre spinkelt. Det, der foregår ved optagelsen i realafdelingen, tør jeg godt karakterisere som næsten den rene spåkonevirksomhed. Det synes jeg der skulle gøres noget ved med det samme, og jeg beder derfor udvalget over-

[Sigsgaard.]

veje, om man ikke skal lade eleverne selv, selvfølgelig i samråd med lærere og forældre, men i sidste instans selv, afgøre, om de vil i realafdelingen. Det system tror jeg i det mindste er bedre end det nuværende, og det kan bruges, indtil realafdelingen bliver afskaffet. Det ske snart!

Mens vi taler om eleverne, havde vi for nylig en diskussion om elevdemokrati. Da foreslog jeg på VS' vegne bl. a. fri organisationsret for eleverne og større selvstændighed for den enkelte skole og dens lærere og elever, og der var en række andre forslag. Hele folketinget stemte vore forslag ned. Den socialdemokratiske ordfører sagde det efterhånden sædvanlige, at han var enig i principerne, men at forslagene hørte hjemme under behandlingen af folkeskoleloven, og så stemte socialdemokraterne altså også imod med den motivering. Nu er det altså folkeskoleloven, vi behandler. Hvis socialdemokratiet mener noget med de smukke ord om demokrati — og der faldt en bemærkning fra den socialdemokratiske ordfører om det spørgsmål her i dag — så er det nu, der skal handles. Jeg forstod på SF's ordfører, at hun gerne så noget gjort ved det spørgsmål, og derfor er der vel rimelig grund til at vente, at man ikke denne gang kommer fra undervisningsudvalget med et lovforslag, hvor man slet ikke har behandlet det spørgsmål.

På ét punkt er jeg helt uenig i lovforslaget. Dets tendens til, at det, jeg vil kalde tingsfagene, placeres sent i skoleforløbet, er helt gal. Biologi, husgerning, sløjd, naturlære er tingsfag, det er fag, hvor man i hvert fald bør have meget at gøre, arbejde meget med konkrete ting og ud fra arbejdet med disse ting lære, og netop emner fra de fag er de 7—10-årige meget interesserede i. I dag sidder de efter min mening for meget på deres bagdel og lytter. De har meget mere ud af at dissékere en fisk, lave et franskbrød, bygge en legetøjsbil eller skille en radio ad. Det lærer dem meget mere end al den snak, som de ellers fyldes med. Her er jeg altså uenig i lovforslagets tendens, hvor man lige-

som skubber en række af de fag, som jeg kalder tingsfag, ud til et senere tidspunkt i skoleforløbet. Og hvad bliver det, for at nævne et detailspørgsmål, egentlig til med matematikken i de små klasser? Her har man jo indhøstet mange erfaringer i de senere år.

Ministeren tænker sig elevråds- og lærerrådsarbejdet henlagt til lørdagen. Jeg er enig i, at skolerne skal være åbne om lørdagen, men jeg må advare meget imod, at rådsarbejdet henlægges til disse lørdage. Hvis ministeren er positiv, hvis folketinget er positivt over for skoledemokrati og rådsarbejde, så arbejder man for, at det kan udfolde sig inden for de 5 skoledages normale arbejdstid. Det er meget vigtigt det punkt her.

Der er fremskridt i lovforslaget, men der er også fejl og mangler. Miseren består nok i, at der mangler en målanalyse, og der mangler ét revideret syn på folkeskolen, der kunne gøre den til en eksperimenterende, en levende og en udviklende skole. Hvis man vil nå lidt i den retning, så prøver man på i udvalget at bygge nogle ventiler ind i loven, der giver muligheder for de skolevæsenere og for de skoler og de lærere og de elever, der gerne vil eksperimentere, der gerne vil prøve noget nyt.

Hanne Reintoft: I ministerens skriftlige fremsættelse af lovforslaget bemærkes det meget rigtigt, at ud over en lang række ændringer af mere teknisk karakter, er forslagene om en 5 dages uge og fastsættelse af undervisningsdagene til 200 de mest væsentlige.

Vi kan tilslutte os en generel nedsættelse af børnenes arbejdstid i skolen, men må beklage, at der ikke samtidig i højere grad fremsættes forslag til forbedring af undervisningens tilrettelæggelse og indhold, som også andre har været inde på. Derfor er vi heller ikke tilfreds med, at undervisningspligten først udvides til 9 år i årene 1972-74, som det blev vedtaget i maj 1969; vi ønsker undervisningspligten forlænget til 12 år, og

[Hans Røntoft.]

vi ønsker, at man allerede nu går i gang med en udvidelse af seminarierne og en forøgelse af skolelokaler.

Vi er naturligvis tilfreds med, at folkeskolens forsøgsråd nu har påbegyndt sin virksomhed, efter at man, som ministeren så smukt skriver, har fået de bevillingsmæssige forudsætninger herfor tilvejebragt. Jeg skal dog tilføje den kommentar, at der i skolekredse er en ikke ringe skuffelse over utilstrækkeligheden af det beløb, der er stillet til rådighed. Det må anses for overordentlig værdifuldt, at der drives forskning og forsøgsundervisning — jeg tror faktisk ikke, man kan overvurdere betydningen af det — og når vi erindrer de mange års forsømmelser, der har været på disse områder, må jeg sige, at en noget større bevilling ikke alene havde været på sin plads, men også vil være nødvendig, hvis der skal komme noget fornuftigt ud af det.

Gennemførelse af 5 dages ugen vil som nævnt skabe et behov for, dels at de yngre børn kan opholde sig i skolens lokaler på lørdage, hvor deres forældre er på arbejde, og dels at de større elever får adgang til en række af skolens faciliteter som bibliotek, læsestue osv.

Endvidere nævner ministeren — og jeg kan forstå, alle støtter det, hvad vi også gør — at skolerne skal medvirke ved oprettelsen af interessegrupper, og, står der i bemærkningerne, disse interessegrupper kan få støtte efter reglerne i lov om fritidsundervisning. Det lyder godt nok, men det reelle er altså, at de lærere, der frivilligt medvirker hertil og dermed yder en særlig pædagogisk indsats, for disse lørdagstimer skal betales med et ringere vederlag end for almindelige undervisningstimer. Det er uholdbart i længden; netop disse lørdagstimer kan på en værdifuld måde supplere skolens undervisnings- og opdragelsesmæssige opgaver på en utraditionel og god facon, og derfor bør de lærere, der er villige til at yde en indsats, naturligvis ikke stilles økonomisk ringere, end de bliver på ugens øvrige dage. Jeg vil meget gerne høre ministerens kommentarer til dette.

Jeg skal samtidig bemærke, at ikke blot forældrekonsultationer, men også andet forældrearbejde, der måtte finde sted om lørdagen, naturligvis må henregnes under

aktiviteter, der falder ind under lov om folkeskolen. Jeg tænker her særlig på eventuel oprettelse af forældre kredse under ledelse af lærere, der behandler opdragelsesproblemer eller andre emner af, hvad vi måske kan kalde socialpædagogisk karakter.

I bemærkningerne henvises der til, at normaltidsplanen fortsat er af vejledende karakter, og man vender sig mod en standardplan af obligatorisk karakter, som vi kender det fra den svenske skoleordning; idet man fremhæver, at en standardplan vil være i modstrid med de decentraliseringsbestrebelse, som den nye skolestyrelseslov er udtryk for. Jeg er på sin vis enig, men alligevel lidt betænkelig ved holdningen. Hvis det kun drejede sig om timeplanen, er problemstillingen rigtig, men der må ikke være en sådan uensartethed i selve læseplanen, at det kan give betydelige vanskeligheder for et barn at blive flyttet fra den ene skole til den anden, for det ved vi mange børn er udsat for i vort samfund. Det vil for et barn og vel særlig for et barn i de første 3-4 skoleår kunne give vanskeligheder at komme ind i en ny klasse, der enten ligger på et betydelig højere eller betydelig lavere fagligt niveau end den klasse, han forlod. Jeg kan kort give et eksempel, nemlig at man, som også hr. Sigsgaard var inde på det, for øjeblikket gør aldeles prisværdige forsøg på at starte matematikundervisning allerede i det første skoleår; nogle steder endda med stort held. For en tilflytter, der ikke har deltaget i den undervisning, må det være en urimelig stor belastning at komme i en sådan klasse uden nogen som helst forkundskab, fordi skolen ikke har begyndt matematikundervisningen på dette trin. Principielt tror jeg derfor, at man, når vi ser bort fra forsøgsskolerne, må være tilhænger af, at der indføres forholdsvis faste regler for, hvilket niveau eller hvilken stofmængde der skal være gennemgået ved afslutningen af de enkelte klassetrin, men samtidig vil jeg gerne understrege, at der må gives læreren overmåde frit valg med hensyn til de undervisningsmetoder, han vælger for at nå dette niveau.

Der har jo været givet tingets medlemmer en ganske urimelig kort tid til at gennemgå dette vigtige lovforslag, og jeg vil meget påtale, at man dårlig nok har tre dage til at se på et forslag som det foreliggende. Alli-

[Hanne Reintoft.]

gevel vil jeg, selv om jeg godt ved, det falder lidt uden for, hvad der i øvrigt er sagt, gøre vrøvl over, at man ikke har gjort spor ved selve skolens formålsbestemmelse. Det er en meget, meget almen formulering, som man selvfølgelig ikke kan blive uvenner med ret mange om, det vil jeg godt indrømme, men vi kan vel nok få en diskussion om, hvad nyttige kundskaber er. Jeg kunne tænke mig at henlede undervisningsministerens opmærksomhed på den FN-deklaration, som hans egen regering jo anerkender, og hvori der står, at undervisningens formål er at

„virke fremmende på barnets almindelige kultur og skal på basis af lige muligheder . . .“

og det har vi ikke i vor skole . . .

„ . . . sætte barnet i stand til at udvikle sine evner, sin personlige dømmekraft og sans for moralsk og socialt ansvar. . . Barnet skal beskyttes mod vaner, der kan fostre racemæssig, religiøs eller anden form for diskriminering. Det bør opdrages i en ånd af forståelse, tolerance og venskab mellem nationerne, fred og internationalt broderskab og i fuld bevidsthed om, at dets energi og evner skal anvendes til at tjene dets medmennesker.“

Det er meget højtideligt; men altså accepteret af den danske regering, og det kunne jo godt være, at disse barnets rettigheder kunne være et værdifuldt grundlag for folkeskolens formål, et bedre udgangspunkt for forfattere af skolebøger, der jo faktisk ret ofte er i konflikt med virkeligheden. Dette gælder ikke mindst lærebøgerne i historie, kort i geografitimer osv. Det vil også kunne danne en rimelig baggrund for undervisning i samfundsorientering for de ældre elever. Jeg skal ikke nægte, at opfyldelsen af disse FN-rettigheder på nogle skoler og hos nogle lærere og måske også hos ministeren vil vanskeliggøre den NATO-ensretning og den antisocialisme, man indoktrinerer mange af vore børn.

I naturlig konsekvens af mit partis synspunkter om skolens formål må vi fuldstændig afvise opretholdelsen af kristendomsundervisning; den bør afskaffes som fag, men de ældre elever bør vel i forbindelse med kulturorientering have lejlighed til at blive

orienteret om de forskellige religiøse opfattelser.

Med hensyn til klassekvotienten vil vi mene, at der også for de 5 første skoleår er tale om et uforholdsmæssig højt elevtal; gennemsnittallet bør ikke være højere, måske snarere en smule lavere, netop i disse år.

Vi er også betænkelige ved, at de gældende regler og muligheder for efter 5. skoleår at dele børnene på grundlag af deres standpunkter bibeholdes; man har i en lang række kommuner undladt dette og har generelt afskaffet denne deling af børnene. Efter sigende skal der ikke være nogen undervisningsmæssige vanskeligheder forbundet med det, tværtimod, og jeg vil håbe, man vil arbejde med dette spørgsmål i udvalget.

Der er sagt så meget herom, at det skal gå hurtigt i udvalget; jeg vil gerne henstille, det ikke kommer til at gå så hurtigt, at der ikke kommer noget ordentligt ud af det. Forbehandlingen til dette lovforslag har ikke været sådan, at man kan sige, det er forsvarligt og rimeligt.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Jeg vil gerne begynde med at takke for den tilslutning, der er givet til lovforslaget eller til dele af det fra alle ordførere, og jeg har mærket mig de kritiske bemærkninger, der er fremsat. Over for ønsket om, at man med denne ændring af folkeskoleloven skulle gå ind i en dyberegående debat og ændring af formålsparagraffen vil jeg gerne sige, at det mere naturligt vil kunne gøres i forbindelse med de ændringer, som skal ske, når vi fra 1972-73 skal indføre det 8. skoleår og fra 1973-74 det 9. skoleår som obligatorisk. Jeg må i denne sammenhæng også erindre om, at folketinget ved vedtagelsen af retningslinjerne for udbygningen af folkeskolen i 1970'erne jo har lagt en retningslinje, som skal følges i de kommende år. I den forbindelse vil man naturligvis kunne drøfte også en ændret formulering af formålsparagraffen, og det skal jeg gerne stille mig åben over for, men jeg finder ikke, at tidspunktet er rigtigt nu.

De ændringer, som her foreslås, foreslås jo først og fremmest for at gøre det muligt at gennemføre en 5 dages uge i folkeskolen, og

[Undervisningsministeren.]

Jeg har noteret mig, at der fra alle sider er givet tilslutning hertil. I forbindelse med indførelse af denne 5 dages uge er der foreslået forskellige ændringer, som enten hører naturligt sammen dermed, eller som det i øvrigt vil være rimeligt at tage med her; det skal jeg ikke gå i enkeltheder med, det er nævnt af ordførere tidligere.

Jeg vil gerne sige et par ord om spørgsmålet om seksualoplysningen i skolen, som der er givet tilslutning til fra alle sider. Hr. Karl Max Rasmussen har beklaget, at det ikke kommer før nu, og det kan man naturligvis gøre. Jeg tror dog, man skal erindre sig, at der om dette spørgsmål igennem 1960'erne har været meget divergerende opfattelser i skolekredse og i forældre kredse landet over. Det er min fornemmelse, at disse divergerende opfattelser ikke står nær så stærkt over for hinanden som tidligere, og jeg er enig i det, der er blevet sagt, at det vil være rigtigt nu at lade seksualvejledning indgå som et integreret led i skolens undervisning. Når der er spurgt om en undervisningsvejledning på dette område, skal jeg oplyse, at en sådan vil være færdig omkring 1. april, og at der også foreligger planer for kurser for de lærere, som måtte ønske det.

Fru Ellen Strange Petersen gjorde nogle bemærkninger — det har i øvrigt andre ordførere også gjort — om skolerne og lørdagene; og det vil jeg gerne knytte nogle enkelte bemærkninger til. Om skolerne skal være åbne om lørdagen eller ej, må være et spørgsmål, som afgøres lokalt af skolekommissioner, af skolenævn, og jeg vil gerne understrege det, som er sagt fra flere sider, at her er netop et område, hvor skolenævnene, når de nu er valgt omkring 1. maj, vil få en række spørgsmål at drøfte og opgaver at løse. Men jeg vil gerne samtidig understrege, som jeg også har gjort det i fremsættelsestalen, at det ikke er tanken, at skema-bundne timer skal kunne henlægges til lørdage. Man vil kunne henlægge en række fritidsaktiviteter til lørdagene, men ikke de egentlig skema-bundne timer. Når fru Ellen Strange Petersen i denne forbindelse var inde på spørgsmålet om, hvorvidt latinundervisningen kunne henlægges til lørdagene, vil jeg gerne gøre opmærksom på, at selv om de 4 latintimer ikke er medtaget inden for den vejledende undervisningsplans rammer,

er der mulighed for med spillerummet 28-30 timer at lægge latinundervisningen ind for de elever, der ønsker det, således at deres ugentlige timetal, latin indberegnet, bliver 32 timer; det vil naturligvis kunne lægges på de 5 første af ugens dage, og det er også tanken, at det skal gøres.

Fru Meta Ditzel nævnte i denne forbindelse latins placering i gymnasiet og naturligvis dermed den virkning, det ville have tilbage på folkeskolen. Jeg tror ikke, at tiden er inde til at ændre på dette nu, men jeg forstår, at spørgsmålet rejses, og det diskuteres jo. Man vil naturligvis kunne henlægge hele latinundervisningen til gymnasiet og således først begynde den i gymnasiet, men jeg har indtryk af, at der i folkeskolekredse er en ganske betydelig interesse for at bevare latinen som et fag, der kan tilbydes i folkeskolen, fordi det synes at være sådan, at adskillige af folkeskolens elever, som ikke søger gymnasiet, har brug for det kendskab til latin, som man får gennem den lille latinprøve. Derfor tror jeg nok, at spørgsmålet om latinens placering i folkeskolen ikke bare er et spørgsmål i relation til gymnasiet, men også et spørgsmål i relation til, hvad eleverne skal arbejde med senere, hvilken uddannelse de søger senere hen.

Fru Anna Sejerøe-Olsen var inde på spørgsmålet om lærernes arbejdstid, og jeg er enig i det, som fru Anna Sejerøe-Olsen sagde om, at den midlertidige ordning, man har haft med 5 dages uge i sommerhalvåret og „rullende skemaer“, ikke har været nogen god ordning, og at alle af pædagogiske og praktiske grunde gerne vil bort fra den. Det vil der jo også blive mulighed for nu med dette forslag.

Gennemføres dette lovforslag, betyder det, at der vil være 200 effektive skoledage om året — jeg understreger effektive skoledage — forstået på den måde, at disse 200 skoledage skal anvendes til undervisning og derunder eventuelle eksamener. Derudover er der i arbejdstidsaftalen pålagt lærerne pligt til at deltage 4 dage om året i planlægningsdage, konferencedage o. lign. Det er også rigtigt, som fru Anna Sejerøe-Olsen nævnte det, at det i aftalen er nævnt, at arbejdet med forældrekontakt og deltagelse i en række socialt prægede opgaver forudsættes at have et omfang svarende til gennemsnitlig 250 arbejdstimer pr. år.

[Undervisningsministeren.]

Fru Anna Sejerøe-Olsen gav udtryk for, at faget legemsøvelser, som nu får 2 ugentlige timer, absolut ikke måtte komme længere ned. Jeg er enig deri, men vil dog gerne føje til, at den vejledende normaltimeplan — jeg understreger vejledende normaltimeplan — jo også er fleksibel, sådan at man inden for de enkelte skoler vil kunne anvende den lidt friere. Der vil ikke være noget i vejen for, at man i de første år, eller 3. eller 4. klasse eksempelvis, hvis man har mulighed derfor, kan give eleverne en undervisningstime i svømning, så de kan få 3 ugentlige timer i legemsøvelser. Denne fleksibilitet giver de lokale skolevæsener visse muligheder; det er ikke så stift et system, hvad jo hr. Karl Max Rasmussen i øvrigt også gjorde opmærksom på og var glad for.

Fru Gunhild Due ønskede, at der skulle sættes en kraftig streg under, at man ikke ved gruppedeling måtte dele op i drengepiger. Denne stærke streg være hermed sat: det er ikke tanken. Når man nu stræber efter at få afskaffet forskellen mellem drenge- og pigefag, skal den altså heller ikke dukke op i gruppedelingen. Jeg siger stræber efter at få den afskaffet. Deri ligger ikke, at vi i og for sig ikke gerne ser den fuldstændig afskaffet, men vi er klar over, at der kan være vanskeligheder af lokalemæssig art o. lign. i nogle tilfælde, og vi står naturligvis her — som også på nogle områder, fru Anna Sejerøe-Olsen nævnte — over for dette, at der, indtil man kan have foretaget udbygning o. lign., i en skole kan være visse lokalemæssige vanskeligheder, som kan bevirke, at man måske ikke kan følge planen så nøje som man gerne ville — derfor har den jo også sin fleksibilitet. Men det, der tilstræbes, er der efter lovforslaget ingen tvivl om.

Spørgsmålet religionsundervisning har været nævnt. Det er der intet ændret ved i dette lovforslag, og det har, som det vist allerede er blevet nævnt, sin baggrund i, at en kommission arbejder med hele spørgsmålet om kristendomsundervisningen, og før denne kommission har afgivet sin betænkning, vil det ikke være rimeligt at foretage nogen ændringer. Jeg vil i øvrigt gerne føje til — jeg har sagt det tidligere — at når denne betænkning kommer, bør den naturligvis drøftes grundigt igennem i offentlige-

den, inden der tages endelig stilling til den.

Må jeg i den forbindelse sige til hr. Sigsgaard, der gerne ville have, at alle disse problemer blev behandlet i en betænkning, som kunne danne grundlag for debat: er det i virkeligheden ikke sådan, at disse mange pædagogiske problemer, som man arbejder med i forbindelse med principbeslutningen om reformen af de grundlæggende skoleuddannelser i 1970'erne, allerede er opstillet og netop giver dette diskussionsgrundlag? Jeg har i hvert fald mange eksempler fra møder rundt omkring på, at der er en levende debat om alle disse spørgsmål, og en afklaring af dem skal man jo have til det tidspunkt, hvor folkeskoleloven skal ændres med henblik på den udvidede undervisningspligt.

Jeg kan sige til hr. Sigsgaard, at jeg er enig i, at elevrådsarbejde, hvor det findes, er et sådant naturligt led i skolearbejdet, at det nok normalt bør ligge inden for de 5 dage. Jeg skal dog ikke udelukke, at man også vil kunne tage sådanne ting op på den skemafri dag, altså på en lørdag, men jeg er principielt nok enig i synspunktet. Derimod mener jeg ikke, at det på dette tidspunkt vil være rigtigt at sætte yderligere bestemmelser ind i folkeskoleloven om dette. Vi har i skolestyrelsesloven, som træder i kraft nu 1. april, åbnet adgang for elevråd til at deltage i skolenævnsmøder o. lign., og jeg gentager, som jeg har sagt før, at jeg tror, det er rigtigt, dette arbejde vokser frem. Om der så senere skal sættes noget specielt ind i folkeskoleloven om det, tør jeg ikke tage stilling til i dag, men jeg mener i hvert fald ikke, det ville være rigtigt at gøre det på dette tidspunkt.

Af de spørgsmål, der har været rejst her, har jeg så kun et enkelt tilbage at svare på. Flere af ordførerne har været inde på tanken om, at der skulle kunne gives yderligere muligheder for den frivillige undervisning som orkesterspil, korsang, musik, idræt, svømning o. lign. Det er noget, vi i ministeriet er meget opmærksom på og interesseret i at kunne hjælpe til med at få udbygget. Der er visse muligheder nu og vi vil meget gerne stræbe efter, at der fra skoleårets begyndelse i 1971 kan gives øgede muligheder, sådan at disse frivillige undervisningstimer kan lægges ind i en undervisningsplan.

Hanne Reintoft: Jeg vil bare lige minde ministeren om mit spørgsmål om, hvorfor lærerne om lørdagen, hvis de påtog sig disse ekstratimer, skulle aflønnes efter de dårligere regler i lov om fritidsundervisning, fordi jeg tror, det vil afholde en række af de mest kvalificerede og dygtige lærere fra at tage netop disse vigtige lørdagstimer.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Det, der er tale om, er de interessegrupper, som gennemføres under fritidsloven, og hvor det må være sådan, at betalingen er den samme til dem, der er ledere. Det, jeg tænker på, er en udbygning inden for en undervisningsplans rammer med timer, der er lagt ind dér som frivillige for eleverne. Det har man i visse tilfælde nu, og noget sådant ville vi gerne prøve at kunne bygge videre på, men jeg mener ikke, det vil kunne blive før fra skoleåret 1971.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til udvalget for undervisning og uddannelse. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af gårs dato meddeler arbejdsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning vedrørende følgende af den internationale arbejdskonference i Genève vedtagne konventioner:

Konvention nr. 32 om beskyttelsesforanstaltninger mod ulykkestilfælde for så vidt angår arbejdere, der er beskæftiget med lastning og losning af skibe (vedtaget 1932),

Konvention nr. 119 om sikring af maskineri (vedtaget 1963)

og

Konvention nr. 120 om hygiejne i handels- og kontorvirksomheder (vedtaget 1964).

Medlemmer af folketinget Evald Kristensen, Albertsen, Bundvad, Erling Dinesen, Anker Jørgensen, Niels Mørk, Helge Nielsen og Bertel Pedersen har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om fremsættelse af forslag til lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familieydelse. (Forhøjelse af ydelserne).

Medlemmer af folketinget Karl Max Rasmussen, Gorrson, Ove Hansen, Thomas Have, Hans Hækkerup, Erhard Jakobsen, Peter Jørgensen, Ejner Nielsen, Axel Ivan Pedersen og Børge Schmidt har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om offentlig forebyggende børnetandpleje.

Udvalget angående forslag til lov om vintervedligeholdelse og renholdelse af veje har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om vurdering af landets faste ejendomme har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af bogføringsloven har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Skriftlig fremsættelse af forslag.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlgaard):

Herved tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte forslag til folketingsbeslutning vedrørende tre af den internationale arbejdskonference i Genève vedtagne konventioner:

Konvention nr. 32 om beskyttelsesforanstaltninger mod ulykkestilfælde for så vidt angår arbejdere, der er beskæftiget med lastning og losning af skibe (vedtaget 1932),

Konvention nr. 119 om sikring af maskineri (vedtaget 1963)

og

Konvention nr. 120 om hygiejne i handels- og kontorvirksomheder (vedtaget 1964).

Siden Danmarks indtræden som medlem af Den internationale Arbejdsorganisation ved dennes oprettelse i 1919 har det været